

ПРОРЕЧУН

СЛУГА ПОКОРАН

Знаш чему ти СЛУЖЕ руке, ноге, очи

Али не знаш чему служи све то скупа, ти сам

Тако си, једном давно, или недавно, записао, тако си ти

Ужасаваш се сада тога записа, ледиш се од помисли да си могао то записати и да све што једном запишемо касније нужно изгледаће тако, или још горе, сада не можеш знати како после

Једног трена, једне вечности ти ниси знао чему служиш, ти си хтео да СЛУЖИШ, теби се служило, слуго

Сада остаје још само ужас да би, и не знајући то, могао СЛУЖИТИ НЕЧЕМ, и нада, мала нада али једина и зато огромна, да ћеш успети да избегнеш сваку службу

Нема тих речи које нас могу надживети

Све су речи казане неопрезно

Речи су текућа вода а када се у лед преобразе, када се почну сустизати, када се ухвате и схвате, тек тада види се да не значе у месту оно што значиле су у току и трку, и да је лудо било и трчати за њима и схватати их

ОСМИСАО

Господин Бесмисао, негдашње твоје проклетство, сада ти је једино достојанство

Колико си само патио, колико си суза лио над његовом божанском свеприсутношћу. Колико си само пута желио одрећи га се и престати дисати и сисати, престати пљувати и пишати, и колико пута те кукавичлук (а ово је пискарање ваљда јаје тог кукавичлука) спасао, да би ти се најзад обзнанила Бесмислова гостопримна дивота

Напокон си, ево, дорастао до његове висинске лепоте да би схватио како си грешио према њој, према себи, јер какав би то био смисао који би ти био дат и чији би савесни службеник био, који не би могао сам створити односно одбити да га створиш и да имаш га (пошто такав смисао и нема се већ он има тебе)

Коначно си срећан што је господин Бесмисао ту и молиш га да не одлази никуда и никада

Молиш га да се не да лако истиснути од било које млаке баре решења којом би га можда заменио

Та господин Бесмисао је тако леп и незаменљив оквир за наша празна тела и одела

ПОКРИТИ СМИСАО

да не назебе

Над менама укуса

Сећаш се врућица дечаштва када си јадиковао зашто живот нема смисла, или зашто тај смисао бар не можеш да откријеш

И сада, петнаестак година касније, твоја срећа што смисла нема јер би, да га има, био увредљив, и твој страх да би некакав прикривени смисао могао постојати, страх да га је градитељ немерно прикрио да га ти не би нашао и издао, страх да му, можда, баш тиме што се против њега буниш, само још боље служиш

И питање: шта ли ћеш осећати кроз нових петнаестак година, доживиш ли то невреме

Када би живео хиљаду година, шта ли би тек тада осећао

Ништа, или Све

Или то двоје сабрано или разабрано

Као Буда, много пута као Буда једном за свагда

ТАЛЕС

Предање вели да је Талеса из Милета мајка стално подстицала на женидбу а он јој узвраћао увек истим речима – *Ни је још време*
И све тако док нису минуле известне, четрдесете године
Онда се одговор мајци нагло променио у – *Није више време*

Поука ове приче, и прича ове поуке, употребљиве су и применљиве и на ласти и области далеке од свакојаким животних па и женидбених и удадбених питања

Није још и није више

А између, има ли ичег између осим овога **и** које више развезује него ли што везује, које више отвара понор него што га премошћава

Време, а вечита је та прича о времену, време или још није дошло, или је већ прошло

Никад, баш никад није ту

НИКАД и УВЕК су његове две ноге између којих нема ничег

Нема ничег или има ничег, има ли или нема ту разлике

И сам, када се год запитам да ли је време за нешто, и сам упаднем у ту непостојећу рупу, па и када се замислим да ли да *објавим* списе над којима трошим скоро све своје трошно време, и оно које још није, и оно које није више

да ли да разашаљем писма која читавога живота смишља, баш као да имам и живот други када чекаћу одговоре, и трећи, када читаћу их

када се год то запитам – браним се свим силама: не треба још објављивати, још није време, на овоме још треба радити, ово треба изглатати, исправити, дотерати

Дотерати, дотеравати, рати, равати

А када исправим, изглатам

А када дотерам

Не, ни тада више није време да се ишта објави, тада је то одвећ знано и одбојно, тада је то одвећ оживљено или одумрло, не вуче то више за језик, одвећ је то сад немоћно и старо, мана ништа мања од непромишљености и непреврелости, младости и незрелости

Мој је сто пун рукописа које не бих још објавио, и оних које не бих више објавио

Баш ништа немам за објављивање

Оно што сам давно некад брзоплето посадио на странице новинске или књишке, то најбољи ми и најгори доказ и одказ да сам у праву што сада не допуштам да се са мога стола ишта прхне у очи читаће
што своје папирнато цвеће сам и садим и берем, и миришем и венем

РАЗГОВОР С ФИЗИЧАРЕМ

Славно је, и с разлогом, и у школама одавно жвакано Валеријево поређење свакодневног и песничког језика с ходом и балетском игром

Додао бих, свакодневног и сваког другог језика на једној страни, с песничким као усамљеним, на другој

Али тамо где се помене ученик, тамо треба поменути и учитеља, где се помене Валери, ваља поменути и Малармеа и опет једну славну и словну причу како сликар Дега који је волео да стихује, како јада се свом пријатељу Малармеу што је његов, песнички занат тежак, јер он који има толико идеја, не успаве да их изрази

Малармеова разлика утрла је пут доцнијој Валеријевој слици
- Мој Дега, за поезију нису потребне идеје већ речи

Али, зар наслов под којим словимо, зар тај наслов није обећао физичара и физику, идеје а не речи

Неће ова прича о причама, неће баш изтрајавати на њихову уједињењу, неће зато што зна да ће се оне пре уједати него ли после уједињивати

Физичари и чари, о њима

Читао сам својевремено више лакших књига из физике, што својевољно, што службено, служећи код издавача, слуга

Чак и оне теже, чак и оне које читао не бих, све су ме нечем поучиле и од нечег одучиле, па од тада волим да читам случајне стручне књиге, поготову да их читам некако искоса, онако како то оне баш и не траже и не допуштају, књижевно и *књиженски*, јер се чини да више се књижености налази тамо где је она нетражена или где се чак избегавала него ли тамо где је свим силама сатеривана у ступицу

Сећам се, након читања једне од тих књига, сећам разговора с физичарем који је ту књигу скњижио, разговора који је био више него поучан, за памћење, па ево, након врло дугог времена, и записивање

У својој књизи писац је претресао разне физичке проблеме, помињао многе ауторе и њине радове, користећи за ове последње увек један исти израз – **чланак**, чак и онда када се радило о обимнијим списима који се, с књижевнога гледишта, чланцима не би могли сматрати

Скренуо сам на то пажњу физичару објаснивши му како ствари с несрећним чланком стоје у књижевности где су, нарочито у папирнатим свађама и бојевима, *чланак* и *чланкописац* дословно погрдни изрази, јер забога, прави писци пишу књижевине а само мрчипера постају и остају чланкописци

Физичар се на овакво објашњење смешио казујући ми да се код њих сваки спис који није књига зове просто *чланком*, те да међу физичарима књиге пишу једино они који препричавају старе, никако они који причају нове приче

Блажен тај свет који мери и цени идеје а не речи, који пристаје на учлањивање и чланство, на чланак у ланцу или венцу, некада чланак бочни и слепи, некада и онај који вуче натраг, некада и најређе онај који осетно помери напред, ка крају где чекају и знање и истинање

Блажен тај свет који мери само ШТА а не и КАКО, само ШТА а не и балерине са штакама

За физичаре и физику, само чланци упркос томе што се све чешће говори о додиру физике, поезије и филозофије, што о том тројству не брбљају само песници који, не успевајући да разумеју физику и физичко, и у том правцу одмах поезијају од чуда

На разним се странама среће стрепња или нада да је физика ближа поезији, чак и мистици, него што је то раније изгледало, да физика прелази у поезију, па у фантастику, па у филозофију, па у све то или у само ништа, у можда најсветије ништа

Дуго материја сматрана за *ружну пепељугу* (израз је Винаверов), но како се у њу дубље продире, а до дна не допире, испоставља се да је она чудеснија чак и од духа, те да и ту нема ничег фантастичнијег од саме ралности, те уз призив Паскала, човек ће – *више бити склон да их посматра него да их испитује сујетно*

Из приче о Валерију и Ајнштајну, Валерију који је објавио на десетине књига, оставио још десетине свесака исписаних разноврсним белешкама, Валерију, пискаралу неизлечивом од писежа, песнику који је, дакако, осећао ту чудесну (и чудлеву) трепетност и напетост савремене физике, Валерију како се распитује код Ајнштајна како то он, физичар, ради (дакако, усред смо

књижевности – њено је средиште свуда а крај нигде – па је свеједно да ли је прича потпуно истинита или бар делом измишљена или домишљена)

Ајнштајн је, можда хотећи тако истаћи нешто песнику најближе, говорио о томе како пуно шета

Ту питалац, ту талац писежа, ту писач насрће с новим писаћим питањем – да ли са собом носи и какву бележницу

Ако бисмо овај разговор с физичарем гледали као шаховску игру, одговор физичарев био би мат песнику

- *Не, знате, идеје су ретке*

ХЕГАЊЕ

или

кратка историја музике

Највећа похвала исказана једном музичару јесте, вероватно, ова, Сиоранова: *Бог има само један доказ – Баха*

И сам слушам Баха, али једва да слутим зашто је од других већи, а и како бих, па биће ово прича о пореклу, неколико прича о пореклу, те невесело поређење слушаоца и свирца-недодирца

Прво о Бахову пореклу

Преписујем, то је најлакше, јер довољан и редак-два

Бах потиче из разгранате породице музичара у којој су се од 60 познатих чланова 53 активно бавили музиком

Па онда прича о Бахову слуху, о његову збиру слуха и вида

Тако сам увек замишљао музичара: човека који чује свим чулима. Ана Магдалена, друга Бахова супруга, записала је у својој хроници узбудљив утисак: очи њеног божанственог мужа су слушале. Бах је опажао звучно.

Опет Ана Магдалена: Ушла сам једном, изненада, у собу док је он писао соло де алто, Ах, Голгота из Пасије по Матеју. Колико сам се узбудила угледавши његово лице, обично мирно и свеже црвено, сада сиво и пошкропљено сузама! Није ме приметио. Полако сам кришом изашла напоље, села на праг испред његових врата и заплакала

Слушам и ја *Пасију по Матеју*

Волим и сам скоро искључиво музику моја ме разтужује, која ме разведрава разтужујућ ме

Давно сам усвојио и много пута потржем Ничеову опаску – *Не разликујем музику и сузе*

Знам, из суседних области где сам код куће, из песништва и позоришта, знам да суза није мера вредности, али она у музици и није мера већ синоним, друго исто

Слушам и ја *Пасију по Матеју*

&

А онда о пореклу слушаочеву

Брдски крај од Турака повраћен тек у Балканским ратовима који чак и за гусле једва да је знао, за фрулу није па скоро да нико није знао ни у шта свирати, па они, свирци, долазили из далека (нико није свирац у свом селу)

Певати, то да, али свирати

Певало се јесте, па и певало о певању, и ућуткивало јер се над песмом девојачком надносио рад, и рађање, и батина из раја изашла (друго из раја до нас ни долазило није), па ево наше песме – *Певај, Маро, јагње моје мало/ Помање ћеш кад код мене дођеш*

Сеоски момци знали и певати и звиждукати, но и на то се гледало попреко, па и њима се претило (*Жени га, да не пева*)

Јесте, из далеких села и обичаја, обично из сјеничкога краја, пазарним данима појавили би се у бело одевени Сјеничаци који продавали дрвене чешљеве и фрулице од шљивова дрвета које смо звали свиралама (тако, јер смо мислили да других свирала и нема) који би, да прикажу и огласе своју робу, или, када би се некада нашао купац (обично то куповао деда свом унуку) да је испроба и покаже шта све она може

понекад узели неку и засвирали, што зачудо, они сви знали, од нас нико (као да нас није делило тек неколико брда и мутних вода), па и деца која би то добила, данима би по нашим брдима гласкала се тиме а да нико не научи ништа друго до дувати и млатити прстима по рупицама, па би фрула након неколика дана ућутала и бивала заборављена

јесте, пословица – *Свирати и за појас заденути* – та пословица јесте фрулашка и пословала и пословила је и код нас али ми као да смо заувек за појас били заденули

чак и наши цигани (били то чергари, габелји), чак ни они, другде махом рођени музиканти, нису знали свирати нити имали за то икаква *алата*, па био то као неки уклет, глуви крај

(Ни својих игара нисмо имали, па усвојили са две стране два кола, црногорско и ужичко)

И вероватно, вековима тако, мада који ово пише векове не памти већ само десетлећа

А онда је, повестница која се силно убрзавала у сваком погледу и призвуку, а да у својој забити ми то нисмо ни знали, а онда је повестница послала у село прву хармонику

Носио ју је, некад на леђима, некад на грудима високи, стасити и дугокоси Новеља чији сами пролазак кроз неки засеок постајао догађај који се обзнањивао

Прође Новеља и пронесе музику

(Тако смо то звали јер за реч *хармоника* нисмо знали, а реч *музика* однекуд банула код нас – *цика и музика* – па сабрали то тако, и добро то учинили)

Пролазио би ћутке и замишљено, висок и дугокос, па ми, деца, притрчавали ближе путу да видимо изблиза то чудо које дуго звали смо *музиком*, док касније, не сећам се како и одкуд, из школа ваљда, док није стигла исправка и док се то није назвало *хармоником*

Да нам је само, мусавима и слинавима, да нам је било спустити руке на њене дирке, али *музика* је само пролазила на путу ко зна где и могли смо је чути једино из даљине, са некога веселја на које нисмо позвани

Прича још није почела, јер све ово само су припреме, главно односно репно тек долази, иако, видим добро, припреме биће много дуже него ли оно главно, предисловија бити ће дужа од словија

Пре него што почне прича, пре него што се она огласи, нека пословица каже своје, јер и прича и пословица су две стране истога, можда као врата која су излаз и улаз

О егању (или хегању, та се реч изговарала двојако што се, ево и овде пише), о егању сам из детињства и из свога села понео само једну пословицу, пре ће бити узречицу – *Хегај за говеда* (значење је – буди чобанин када ниси већ за нешто боље и веће, па ово Х је овде уљез, јер се егало а не хегало, јер је накривљено Е, нешто као језичко-музичка стрма раван, јер је то Е овде све и сја) или само – *Егај сад* (без помена говеда, а значење је, доколичи или продавај зјала док другима и бољима припадају друге и боље улоге)

Не превидети: у гору, са говедима да чобанују слали обично најнекорисније чланове породице, зајавала, оне који нису више или нису још за неки сложенији и важнији рад, најчешће њих

Није, није егање било на некој цени, ни говедари-залудници, па прича ова без приче, ево жури да га процени и опише јер једва да још кога има ко зна шта је егање било, и зашто се изгубило

Средина између свирке и песме, свирка на властитом телу, како свира цврчак и све живуљке сем човека који направио свиралу, но свиралу направио човек потоњи а први, ево, и сам свирао на своме грлу

Памтим ли ја то прво време

Из грла се данас само још пева, иако песма птичија на пола је пута од свирке до песме, док смо за цврчка недвосмислено пресудили како он свира, само то (иако име његово које у мом крају чешће се користи него ли цврчак који је, очито, ученога порекла и дошло са школама и читанкама, његово име *попац* као да говори другачије)

Раја на земљи сигурно нема али то не значи да није једном, или више пута чак, да није понегде, понекад и помало било га, да Створитељ и њиме (када при руци није имао ништа друго), да Створитељ и њиме није помало био нас

Све чега нема, једном је било из разлога простога што није могло нестати оно чега ни било није, а измислити се не може ништа, чак ни губитак

Ни измислити ништа не можемо, а камо ли створити, такви смо и толики

Можемо једино да рај направимо унатраг, да нешто што рај било није, и што сада није више ништа, да то прогласимо рајем, и да разграјимо се како смо нашли

А рај, рај је и чобанска доколица, и свака доколица мада чобанској тежко да има равне, а највећа је, и најдубља, и највиша, доколица усамљеног чобанина

Стадо пасе и лењо се креће док споро квоца и одмиче звоно, као на некој цркви за правоверне у којој ништа сумњиво није; вукова од давно нема, муве, лептири и птице склопили су се у некакав заједнички бруј; у чобанину је и снага и доколица узаврела па и он жели да се томе брују прикључи, па не знајући шта би са собом а личећи на дрво с кога је откинуо онај прут што, непотребног у руци носи га, или на рог говечета које гони пред собом, на облак над собом, личећи на све око себе, не знајући а признајући то, чобанин почиње да ега

Да ега

Најбоље би било ту реч оставити без објашњења иако данас тежко да ико, од оних бар који из књига покушавају сазнати нешто о оном што чобанин скоро увек зна и покушава да заборави, иако данас тежко да ико од тих што чита им се, иако тежко да ико од њих зна шта је то егање

Шта та реч значи, казује пуно и како се све она употребљава, или како употребљавала се

Ега онај ко доколичи, ко не ради ништа, ко живи просто као биљка, без мисли и бриге, па и неко ко у свему важном изигран је и заобиђен па му преостаје само ништа, доколица без лица, али и празна срећа, среће врећа која не може ни носити се већ путем сама разсипа се

Вуков *Рјечник* не бележи ову реч ни ову појаву, па може бити да је она местна, па једини забележени траг налазим у *Рјечнику васојевићког говора*, а Васојевићи и мој завичај суседују, нимало случајно код њих-

Егање које описује овај речник знатно се разликује од онога које памтим из детињства и своди се на музичку пратњу говедарским песмама (писац чак наводи и примере тих песама, па ево целе одреднице

Егат, егам, нсв. – јодловати, јухукати; начин пјевања чобанских пјесама посвећених кравама и воловима, њиховој снази и непобједивости: Нема вола до Стамбола, да надбије мога вола; нема краве до Мораве, да надбије моје краве – уз повремено понављање рефрена – еа, еа – додирујући палцем, јабучицу на грлу

Не сећам се да се у мом крају ишта певало, па то била само свирка, најприпростија могућа, свирка само на грлу, или епски, на *грлу бијелу*, то био упрост већ простога (моја забит је најзабитија), па идући за говедима чобанин би ставио прст на грло и испуштао, подижући га и и спуштајући глас ЕЕЕееЕЕЕЕее, све док се не би заморио, или док му не би досадило

Певање то није иако је певању без речи донекле налик, налик пуком оглашавању које ништа друго не жели да каже до да постоје и онај који гласка се, и глас му

У доколици, у незаокупљености ничим и у потпуној истоветности са свиме, с мувама коњским и обадима крављим, са сунцем и облацима, с травама и мравима, као део тога и као све то, чобанин не зна шта би већ да све то потврди и призна, да се огласи и сагласи се са свим тим, па почиње да ега, стави прст на грло, негде испод јабучице и то грло дирка као што се покривају и опуштају рупице на свирали и све време испушта један исти глас, појачаван и снижаван повремено, а најчешће то глас је ЕЕЕееЕЕееЕеЕЕЕее по чему се читаво то гласкање и звало егањем

Могао би да пева али не пева се ономе коме само ега се, јер песма тражи и извештај напор каквога у егању уопште нема, као што нема напора већ природнога пада у течењу воде, и зато а и због тога што нема те песме која може да изрази такву општост, нема тих речи које неће извести га из свега и

одвести негде, а егање, то је као кад поток жубори, као кад шума шуми, као кад све се посвећује или кад ништа ништи се

Егање је постојање без садржаја, понављање себе сама, задовољство у трајању трена који се растрењује и дужи, растеже до растрзања и губитка даха

Егање је пуко постојање које оглашава се, стање средине када човек не губи се, јер ни тражио се није да би могао изгубити се; и не налази се да би могао схватити како никада га није ни било

Не, није то нека голема штета што хегање сасвим изгубило се (што за њ мало ко још зна и што тежко сада и описати се може), није то нека штета јер читаво то оглашавање није нарочито лепо по себи већ је оно само део једне веће целине, значајнијег нечег чега такође све мање има – сагласности са светом и потпуне среће суда који и не зна да празан је а зна изливати и оно чега у њему нема

Ова прича не би ни била то када се не би поново вратила Баху од којег и пошла

Хегање

Поређења, без горких поређења се не може, као што не могу даље а да не поразвијем мало своју поредбу са Бахом, и шире и дуже

Присећам се, Вукови противници, Хаџић и други, у ономе што названо *рат за српски језик и правопис*, Вукови противници језик који он покушао наметнути звали језиком *говедарским*, што он у основи својој и јесте био (*биће* у његову Рјечнику значи *туча*, а више векова старо *битије* било прогнано, и тако без краја и конца)

Није моја забит била једино место где се хармоника звала музиком, те и Вук који живовао у Бечу, једном од родних и радних места новије европске музике, и он пошао од таквога језика, па проводацисао за удају ћерке кнеза Милоша, те хвалећ свога младожењу казао како – *удара у клавир и друге музике*, што је језик у којем се не разликују свирке од свирала, те ко да се без туге не сети Петра Хекторовића који још средином шестнаестог века записао две србске бугарштице, и нотно и текстуално

Једва да је познато да постоји говедарска музика, да тај груби и припрости посао имао и одговарајућу музичку пратњу, хегање, па њен ослик јесте и најбоља слика поредбе са Бахом

Слушам Бахову *Пасију по Матеју*, али као да чиним то једним умом само, док из другог не успевам да протерам хегање, назовисвирку којом почео мој зовисвет

Није се могуће два пута родити

&

Није се могуће два пута родити, то у овој краткој приповеди требало да одигра улогу поенте, али као да ништа се не може одиграти, још мање доиграти

Ниједна прича нема краја, па ни прича о хегању, па ни прича о поенти

Још концем деветнаестог века Верлен покушао из певаније протерати поенту као лаж – *Вани с прљавом поентом*

Поента је безпоговорна, а ако ишта вреде, приче добијају поговоре, било да их траже, било да од њих беже

Не може се два пута ући у исту реку, казао Хераклит звани *мрачни*

(Ни у исту причу, додао бих, али не бих да то овде буде разпоента)

После две, после скоро три хиљаде година, неко коме се учинило да у Хераклитову мраку види добро, неко узвратио – *не може ни једном*

ЧЕКАЈУЋИ

КРАЈ ИГРЕ

пропаст и проспас

Два спојена наслова двају Бекетових *комада* који овде тераће се да играју целину

Два наслова који и без слова некако живе

Стиди се као курјак у рупи

Људи кашто ископају велику рупу ће на брду куд мисле да курјаци често пролазе па у вече спусте у њу *јаре*. *Кад курјак ноћу чује* ће се *јаре* *дере*, он дође над рупу и скочи у њу; али (кажу) како доље скочи и види да не може на поље искочити, одмах се тако поплаши да се *јарета* и не дођене, него га *људи* у *јутру* нађу *ће* се *прибио* уз *један крај*, као и *јаре* уз *други*.

И сам Вук као да помало сумња у истинитост ове приче о курјаку, па у заграде умеће једно – *кажу*

Вукова мука нас не мучи, тешко би било рећи да ли је ова прича јача или чак истинитија ако је измишљена или ако није

Верујем чак да ова прича није измишљена јер се нешто овако живо не може измислити

Не верујем да би сваки курјак који упадне у рупу овако се понео (верујем да је бар један прво урадио оно због чега се ту нашао па тек онда схватио да с таквог места нико није жив отишао), верујем да је бар један овако покушао из рупе жив изаћи, и тај један био вредан и ових слова, и ових наслова, и ове пословице

Има у народној песми јуначкој једно јако место, када несрећноме јунаку дође задњи час, када је душманинов нож или зуб под грлом а колена на грудима и када привидно више нема излаза, па још срећни победник несрећнога бедника пита

Шта ли мислиш, чему ли се надаш

а то питање треба да привидно немогући спас и преокрет који ће ипак наступити, да тај преокрет учини слушаоцу што неочекиванијим и чудеснијим, иако у то питање може да се учита и дословно значење па да нам је знати шта се у том часу мисли и чему се нада, знали бисмо више и о мисли и о нади, и о мислиоцу и о надасину, и о живу животу и мртвој смрти

Када би се веровало нашим јуначким песмама, то питање увек коштало питалицу јер да је не часећи часка ножем пререзао грло из којег очекује одговор, не би се десило оно што ће се десити, да онај доли убрзо буде гори

Али победнику је мала сласт његове победе, он хоће да распали горчину душманинова пораза, хоће да ужива у његову страху, можда у молбама, хоће да му продужи вечност тренутка с ножем под грлом

И то га кошта

Но једно је живи живот а друго мртва прича

У живу животу мало се ко спасао из таквога положаја а када се у нашим јуначким песмама чује такво питање, скоро да треба бити сигуран да нема спаса једино ономе ко га поставља, па то може да се узме за кључ разлике између мртва живота и живе песме

А Шта ли мисли, чему ли се нада – курјак у рупи

Ако је прича истинита, ако није пука басна, ка чему вуче свака вучја прича, онда је курјак и паметнији и лукавији него што би се то од његове курјакости могло очекивати

А очекивало би се да прво прождере јаре па тек онда схвати, и то тек када изгуби снагу након силних покушаја искакања, да излаза односно изскока нема

У Вуковој причи као да крај игре курјак схвата у трену

Можда је тако да не би се дуљила лакрдија, можда што је заиста тако будући да у Бога се верује а у причу не сумња

Добро, толико је разумљиво што курјак више није гладан

Или је можда смислио превару у превари, не много изгледну али можда једину која му преостаје у рупи дубокој, да изиграва добричину, да стиди се и тако покаже онима који ће доћи да допишу или само дочитају крај приче, да покаже како имају пред собом доброг и погрешног а не злог и грешног курјака за шта имаће и доказ – живо и здраво јаре

Чекајући крај игре, курјак се плаши, скоро стиди јарета и склања се у супротан крај рупе

Он са свим тим неће ништа да има, он није од тих који једу јарад, он се од јаретине грози и иде најдаље што се у рупи, сасвим невеликој, отићи може, он је добар, он се нада да ће то моћи лако и да се прочита буде ли се само читало како је написано

Курјак превиђа да је и рупа та написана, и јаре нацртано, да је он лоше читао и да сада црно му се пише али покушава да причу преприча или преведе на свој начин и у своју корист

Али *в том то и ест дело*, каже руска пословица, не чита се како пише, и Вук је попут његова курјака ту био у заблуди, и неће да се чита већ да се ПРОчита, као што се и не пише већ ПРОписује, па неко лаж ПРОда и ПРОђе а неко падне и ПРОпадне

Стиди се као курјак у рупи

ПРОсловица ова ПРОказује како је курјакова прича ПРОчитана

Можда се у рупи и није могла смислити боља, поготову што је и рупа била смишљена па курјак је учинио све што је знао, ако није могао изскочити, могао је умислити да ће и он и његова прича изгледати бољи него што јесу

Као да је свака прича тражење излаза кога нема

Понекад само, понекад добро је што има и излаза из приче

О вуковима има у народу пуно прича и заједничко им је то што су већином измишљене, што су само приче (*Зашто шиче на свеца*)

Ова као да се куне у истину, као да је преписана са живота

Осећа се у овој причи, и оваквим, осећа причалац здраво и живо

Увек се из овакве приче, за разлику од несрећнога курјака, увек може изаћи, и то не пешке већ на брзом и силном ату пословице, на крилу наслова, на рилу поуке

А из својих прича, ја и моја браћа, можемо ли икако изаћи и ишта изнети,
или можемо само још дубље копати у сулудој нади да можда на другу страну
ћемо избити и тамо пропасти или спасти, убити убицу или само бити битку

Да нам се изнети, да нам је пловити ма и само на наслову који једини
може макар случајно преживети дуге и дубоке приче нужну пропаст
Не може се ископати рупа а да се не назиде мали брег
Зато што мора да двоје их буде, мушко и женско, рупа и брег
И оно двоје о којима говори свака прича – ПРОПАСТ и ПРОСПАС